

Podplukovník gšt. Štěpán Andreas:

## Meziposádková cvičení.

Cílem mírového výcviku armády — v kostce — je vycvičit schopné velitele, rutinované štáby, ukázněné jednotky, zručné v ovládání svých zbraní, a služby, schopné vyhovět materiálním potřebám armády ve válce.

Z toho ze všeho je výcvik velitelů nejdůležitější, protože jakost armády závisí hlavně na jakosti velitelského sboru. Jakost jednotek je pak již přímým důsledkem tohoto předpokladu. Důstojník však je v míru více cvičitelem než velitelem, sám jednak cvičí své podřízené, jednak na tento výcvik dozoruje. Mimoto je zavalen administrativní prací a jinými vedlejšími funkcemi, kterým se v dnešní době sotva může vyhnout. Jako velitel je cvičen nejméně, ačkoli dnešní válka činí výkon velitelský zvláště obtížným a diktuje potřebu úsilného velitelského výcviku v míru. Školy a kursy, založené spíše na metodě analytické než syntetické a hypotetické, dají mu po stránce velitelské jen pokyn o směru, v kterém má dále pracovat. Velitelská cvičení nemohou velitelsky dát mnoho, i kdyby jich bylo sebe víc. Zůstanou vždy jen náhražkou praktického výcviku s vojsky. Nejúčinnějším výcvikem velitelů zůstanou vždy cvičení s vojsky, která se nejvíce přibližují válečné skutečnosti. Jsou to závěrečná, skupinová a meziposádková cvičení. Závěrečná a skupinová cvičení jsou vždy jen řídká, z čehož vyplývá význam meziposádkových cvičení, která jsou více na dosah a nevyžadují mimořádných příprav. Závěrečná cvičení slouží především k výcviku vyšších velitelů, štábů a služeb. Skupinová cvičení se přibližují meziposádkovým cvičením.

O meziposádkových cvičeních se namnoze myslí, že slouží hlavně k výcviku poddůstojníků a vojáků. Nejsem téhož názoru, poněvadž o tuto potřebu je dostatečně postaráno při normálním výcviku v posádkách. Myslím, že účelem meziposádkových cvičení je především výcvik velitelů, a to velitelů nejvyšších, kteří při takových cvičeních jsou. Druhým, rovněž hlavním účelem těchto cvičení je výcvik v součinnosti s ostatními zbraněmi. Mužstvo se při tom cvičí také, ale tento účel již není na prvním místě.

Je charakteristické u mírového výcviku armády, že čím vyšší velitel, tím méně má příležitosti k výcviku ve skutečném velení.

Dívám se proto na meziposádková cvičení jako na hlavní prostředek výcviku velitelů ve funkcích velitele oddílu až pluku, t. j. velitelů, na jejichž výkonu ve válce již velmi záleží. Poněvadž těchto cvičení není mnoho, mělo by jich být využito co nejúčelněji a mělo by z nich být pro velitelskou praxi vyžídáno co nejvíce.

Za uvedeného předpokladu, že meziposádková cvičení jsou hlavně velitelská a že hlavní činností velitele ve válce je se rozhodovat, mělo by být každé cvičení založeno tak, aby velitelé měli ve vymezené době cvičení co nejvíce možnosti se rozhodovat. Tomuto požadavku musí být podrobeny vydané náměty a nesmí se zapomínat, že meziposádková cvičení nejsou ukázková cvičení pro nováčky. Této potřebě neodpovídá členění strany mezi dva sousedy, což zabraňuje veliteli cvičit se pro tak důležitou velitelskou činnost, jako je zajištění. Této potřebě rovněž neodpovídají úkoly, které veliteli diktují zároveň i myšlenku manévru a provedení, poněvadž takovému veliteli pak již nezbyvá, co by ještě dalšího zařídil nebo

rozhodoval. Nemaje, co by již rozhodl, avšak nicméně nucen jsa vydat rozkazy, zasáhne obyčejně do pravomoci svých podřízených a disponuje nakonec jejich družstvy, t. j. ukládá jim odpovědnost za něco, co sami ne-nařídili a co generál Lemoine nazývá „nebezpečným přesunem odpovědnosti“.

Takové potřebě nevyhovuje rovněž cvičení, při kterém nadřízený velitel (t. j. ředitel cvičení) neustále do činnosti velitele strany při vedení zasahuje. I když ve skutečnosti bude i takový způsob častý, nemůžeme vyloučit případy, kdy tomu tak nebude, a je proto nutno cvičit situace méně centralisované. Vzhledem k účelu velitelských cvičení bych doporučil, aby z výcvikových důvodů byly převážně cvičeny situace decentralisované, právě proto, aby velitelům stran byla poskytnuta co největší možnost rozhodování, iniciativy a samostatnosti.

Jako každé cvičení musí být i meziposádkové cvičení zajímavé a předmět cvičení co nejrozmanitější. Ačkoli válečné situace jsou nespočetné různé, bývá většinou nouze o vhodný předmět cvičení. Střetným bojem předvojů, bojem na široké frontě a obranou nejsou ještě předměty cvičení daleko vyčerpány. Tyto klasické předměty cvičení jakožto zachované riskují sice menší možnost kritiky od nadřízených velitelství jak co do námětů, tak i běžného provedení, a proto jsou nejoblíbenější. Pro uvedené nezávislé úkoly se hodí zejména dobře ještě na př. tyto předměty cvičení:

a) činnost předsunutých oddílů, které mají před příchodem předvojů něco obsadit anebo udržet,

b) činnost předvojů, za nimiž valné voje byly zdrženy letectvem celé hudiny,

c) bočný voj (ten se zejména hodí, poněvadž nemůže být zesílen),

d) zadní voj (s podobnými přednostmi jako bočný voj),

e) výcvik v iniciativě,

i) akce na křídle a do boků,

g) výcvik v pohyblivosti,

h) rozhodování v nepředvídané změně situace.

i) akce na křídle a do boků,

j) akce v mezeře,

k) přepady,

l) přepad a obrana posádky,

m) drobná válka a j.

Při tom nelze se spokojit jen běžnými typy ze světové války, od které při nynějším tempu vývoje válečnictví nás dělí bezmála asi takový časový odstup jako světovou válku od války krymské. Je třeba nejen sledovat novinky z bojišť v Habeši a ve Španělsku, ale i vymýšlet situace, které se v moderní válce mohou vůbec přihodit.

Pokud jde o tento předmět cvičení, nutno rozlišovat meziposádkové cvičení od cvičení se značkařem a od ukázkového cvičení. U předposledního manipuluje ředitel cvičení se značkovým nepřítelem tak, aby vyvolal situace, které mají být předmětem poučení. U posledního probíhá celé cvičení podle předem stanoveného programu, což zase dovoluje předvést situace, které mají být předmětem poučení. U meziposádkových cvičení však je předmět cvičení jen hrubým rámcem, který bude více méně dodržován a který velitelům stran nesmí být ani oznámen, aby při rozhodování nebyli pod jeho vlivem. Předmětem cvičení na př. nemůže být útok, jestliže velitel strany může se rozhodnout pro ofensivní nebo pro

defenzivní řešení své úlohy. Nebo mám-li nepříteli v něčem zabránit, nemusí to být vždycky obrana.

I když armáda je cvičena tak, aby všechny její složky uměly spolu pracovat ve vyšších svazcích, přece bych doporučoval pro tato mezipočádková cvičení více volného stylu a méně formalismu, který je přežitkem z r. 1918 a který v ztrnulé mříži hranic, rozhraní, postupných cílů a obranných postavení skýtá tak málo příležitosti k rozvinutí velitelské činnosti. Studium cizích odborných časopisů ukazuje, že tento „tramvajový systém“ neboli „le type encadré“ ze zákopové války, který byl základem bojové doktriny všech armád po světové válce, byl již dnes narmnoze nahrazen pružnějšími methodami, které náš stále moderní Polní řád z r. 1925 v svém jádru nikde nevyklučuje. Z cvičných důvodů připustme, že oba protivníci jednají buď osamoceně nebo že mají jen vzdálené sousedy. Veliteli strany takto osamoceně operujícímu nemohou již být vzdáleným nadřízeným velitelem stanoveny postupné cíle, které mají význam jen pro koordinaci úsilí několika jednotek, majících společný cíl, ani nemůže mu být diktováno hlavní úsilí, ba často ani to, zda má svůj úkol řešit ofenzivně nebo defenzivně. To všechno si velitel strany rozhodne sám a to je účel cvičení. Všechno, co z rozkazu nadřízeného velitele zví, je úkol, obsahující buď cíl nebo účel operace, ba často bude i pro výcvik velitele prospěšné, aby i tento úkol byl již v počáteční situaci předhoněn událostmi.

Hlavní námitkou proti volným operacím bývá, že se jednotky nestřetnou a že se pak cvičení konalo nadarmo. Aby se protivníci střetli, závisí zcela na úkolu daném oběma stranám, a proto je třeba stylisovat úkoly tak, aby se vojska střetla. Jestliže se nestřetnou, je to chyba režie a nikoli systému.

Jiná námitka je, že se vojska, nemajíce hranic napravo ani nalevo, příliš roztáhnou a že není možno cvičení řídit. To opět závisí na daných úkolech a na provedení. Byl-li úkol správně dán a velitel strany své jednotky přece roztáhl, odrazí se takové roztažení bezpochyby na úspěchu jeho operace a vynesu mu pravděpodobně poučení při rozpravě.

Operace uvnitř pásu, která jsou zpravidla identická pro obě strany, se rychle vyžijí a dochází brzy k mrtvému bodu, kdy fronty jsou nasyceny, zálohy zasazeny a nikdo ze soupeřů se nemůže hnout. Cvičení tím pozbývá účelu, je vlastně ukončeno a zpravidla je třeba na příští den dát novou situaci. Uvnitř pásu nemá se velitel strany při cvičení čeho obávat, zasazuje-li poslední zálohu, poněvadž se při převaze protivníka dá na spořádaný ústup a cvičení se zvrhne ve cvičení družstev ve využívání terénu a v přesunu kulometných čet. To lze dělat každodenně v posádce, na to není třeba mezipočádkových cvičení.

Jak jinak tomu je, je-li velitel strany volný! Bude se velmi obezřele rozhodovat, kdy a jak má zasadit své síly. Nebude vědět, jaká překvapení a kde mu protivník chystá zálohami, které ještě nezasadil. Bude mít obavy a pochybnosti, bude se těžko rozhodovat, ale v zájmu velitelského výcviku je nutné, aby všechny ty nesnáze na vlastním těle prožíval. Jen tak se cvičí a morálně otuží.

Je vůbec třeba postavit velitele strany a priori do těžkých situací, které kladou vysoké požadavky na velitelské vlastnosti. Vyzná-li se v nich, budou pro něj normální situace hračkou. Dnešní cvičení nestavějí velitele do těžkých situací a co se v míru necvičí, neumí se ani v míru, tím méně

pak ve válce. Vzhledem k tomu, že těchto cvičení je málo, měly by být dávány jen těžké úkoly, při čemž těžkým úkolem nerozumím úkol nesrozumitelný nebo rebus. Jestliže se cvičení nezdaří, nevadí, poněvadž poučení bude vždy cenné pro všechny. Meziposádková cvičení nejsou jen prostředkem k výcviku, ale i přehlídkou výcviku, která má ukázat, co jednotky již dokáží a v čem jsou ještě pozadu.

Ve válce jsou situace, v nichž se velitel octne, zřídka jasné a určité. Zprávy o síle nepřítele a jeho umístění jsou obvykle mlhavé, jakož i mnohé jiné okolnosti. Je proto třeba, aby velitel strany měl co nejméně zpráv o nepříteli a byl odkázán jen na zprávy, které si sám opatří. Je nutno připustit, že ve válce bude často o nepříteli velmi málo známo, nejsou-li vojska v dotyku a jestliže letectvo nemohlo pracovat. V námětu můžeme pro začátek cvičení vždy předpokládat tyto okolnosti, aniž se uchylujeme od skutečnosti. Pak teprve velitel uvidí, jak jsou podřízené jednotky vycvičeny v průzkumu, v předzvědné činnosti, v pozorování, v dodávání zpráv a hlášení a ve spojení. Jestliže mu tyto orgány v jednom cvičení selžou a jeho akce se nepovede, může být jist, že výcvik těchto orgánů bude pak v posádce předmětem jeho velitelské péče.

Velitel strany A se nedostane do těžké situace, jestliže ví předem, že cvičí s posádkou B, jejíž útvary zná, že letec hlásil na komunikaci, po které jde A v určitém místě a v určitou hodinu sílu, která se rovná přibližně síle posádky B. Velitel A si může přesně vypočítat, kdy se s posádkou B srazí. Poněvadž má křídla zajištěna hranicemi, soustředí se jeho celá činnost na to, aby dosáhl co nejdříve vzdálené výšiny, která leží na poloviční cestě mezi oběma posádkami a je obvykle v celém prostoru jediná, která zajišťuje výhodnou výchozí základnu pro další operace. To je příliš prosté, aby bylo pravdivé.

Navrhoval bych proto tato opatření: Velitel posádky A nebude předem vůbec vědět, že cvičí s posádkou B, poněvadž může být také meziposádkové cvičení tří posádek nebo jen s posádkou C. Vytáhne prostě na meziposádkové cvičení a dostane námět. O nepříteli není nic jiného známo, než že jeho síly byly včera zjištěny v nějakém prostoru, poblíž posádky B (nebo C, nebo B i C), ale tak, že z toho prostoru může postoupit v různých směrech. Tento prostor se však nemusí shodovat se skutečnou situací sil z posádky B, poněvadž letec je mohl přehlédnout. Dotyk s nepřítelem není. To je o nepříteli vše a další zprávy si již velitel A musí opatřit sám při cvičení. Tato počáteční nejistota není umělá, naopak je skutečná, cvičení ihned dostane ráz skutečnosti a stane se zajímavým pro všechny účastníky.

Tuto nejistotu lze též ještě zvětšit tím, že rozdělíme jednu stranu na dva odloučené oddíly, kterých buď použijeme z různých směrů nebo po-  
držíme jeden vzadu, aby zasáhl teprve v pozdějším průběhu cvičení.

Aby se velitel strany mohl rozhodovat, nesmí dostat úkol, který připouští jen jedno možné řešení. Je nutno na to při sestavování námětu pamatovat. Veliteli strany se má naskytovat vždy několik možných řešení, která ohodnotí, srovná a nakonec se pro jedno rozhodne.

Dobývání terénu není jediným způsobem boje, jestliže to není výslovně účelem operace. V pohybné válce je terén jen pomůckou, cílem však je nepřítel. Velitel musí neustále vynakládat svůj důmysl, jak by na nepřítele co nejlépe vyzrál a jej přetrumfl. Lest, klam, podfuk, léčka, překvapení, využití chyb nepřítele atd. jsou způsoby v určitých situacích

účinnější než poctivé dobývání terénu a je třeba je též brát při rozhodnutích v úvahu.

I když mírová cvičení nemohou nikdy podat pravý obraz válečné skutečnosti, je nicméně nutno usilovat vždy o to, aby se této skutečnosti co nejvíce přiblížila. Čím blíže této válečné skutečnosti, tím méně budou velitelé touto skutečností překvapeni a tím pohotověji budou reagovat na známé situace. Odmyslíme-li si skutečnou střelbu a její účinky, neměli bychom proto při cvičeních vynechat nic, co patří ke skutečnosti. Cvičení musí být proto vždy realistická. Na př. zprávy o nepříteli nevypadají nikdy tak jako v obvyklých námětech, jsou vždy neúplné, nepřesné, velmi často protichůdné, mylné nebo poplašné a nedocházejí v chronologickém pořádku. Jednotky nebudou vždy všechny včas na místě. Poněvadž při meziposádkových cvičeních vojska málokdy cvičí s letectvem a útočnou vzbou, nelze u všech příslušníků armády předpokládat, že si tyto jednotky a jejich účinky vždy domyslí a představí. Je proto při cvičeních třeba vždy již do námětů a co možná i do průběhu cvičení zařadit několik suponovaných katastrofálních episod vlivem činnosti těchto zbraní, jevících se v podobě zamořených prostorů, pásem ohrožovaných letectvem, zpoždění a ztráty jednotek, překvapených na pochodu, ztráty na zbraních, munici a zásobách, přerušení spojení a mnohých jiných zjevů. Účelem těchto opatření je, aby velitelům i jednotkám byly tyto zjevy již v míru tak běžné a každodenní, že je budou považovat za samozřejmé, nebudou jimi ve válce udiveny a budou si umět poradit, jak jim čelit.

Aby bylo cvičení co nejrealističtější a všichni měli správný obraz o rozměrech jednotek, není výhodné používat značkařů nebo dokonce suponovaných jednotek nebo jejich částí. Je lepší raději utvořit méně jednotek, avšak s přijatelnou válečnou organizací. V zásadě mohou být suponováni jen sousedé, nikoliv jednotky, podléhající veliteli strany. Obraz se stává neskutečným, jestliže na př. suponujeme jednotky v dotyku nebo 3. družstvo každé čety a p. V posledním případě je lepší naříditi pro cvičení čety o 2 družstvech, rotu o 2 četách a p. Poněvadž posádka nemůže pro cvičení postavit takovou jednotku, jakou normálně reprezentuje, dojde většinou k utvoření taktických smíšených oddílů všech zbraní, jako na př. jeden pěší pluk o dvou praporech, jeden dělostřelecký oddíl a četa jezdecká.

Hlavním důvodem proti suponování části cvičících jednotek je, že v moderním boji musí jednotky spolu pracovat a že tudíž jsou vůči sobě vázány vzájemnými služebnostmi. Jestliže některou jednotku suponují, přerušují tento poměr a jednotky si zvykají přehlížeti této spolupráce, až nakonec o ni vůbec nedbají. Suponovanou četou si velitel roty dá s počátku do zálohy, cvičení však trvá dosti dlouho, aby nebyl nucen ji použít. Všichni vojíní nemají však vždy tolik představivosti, aby si představili proti sobě suponovanou četou v boji. Rozhodčímu nastává těžký úkol. Jeho výrok o výsledku dílčí akce nezávisí jen na vzájemném poměru sil, nýbrž i na účinnosti dispoic obou protivníků. U skutečné jednotky vidí její chyby, u suponované je nucen předpokládat ideální dispoice a tak se nakonec skutečný protivník vidí zastaven ničím nebo ustupuje před ničím. Po stránce výcviku je to škodlivé.

Suponovat lze nejvýš palebné zbraně, které nebyly vzaty na cvičení (protitankové, protiletadlové), a to ještě je nutno je znázornit praporky.

Cvičení musí být zajímavé i pro mužstvo. Nebylo by správné omezit veškeré informace o cvičení na pouhé povely a rozkazy k nejbližší čin-

nosti. Aby i prostý voják měl živou účast při cvičení, je vždy výhodné, vysvětlit zhruba mužstvu, oč při dané operaci v celku jde. Viděl jsem, že zainteresovaný voják učiní pak svůj dobrý výkon ponejvíce otázkou osobní cti a jeho ochota přispět k úspěchu nezná často mezí.

Jaké jednotky mají se zúčastnit meziposádkových cvičení? Všechny, které jsou v posádce po ruce, i útvary služeb, útočná vozba z blízké sousední posádky a vždy alespoň jeden letoun pro obě strany. Je třeba cvičit všechno, co se dá.

Námět nemá dovolovat, aby si velitel strany ponechal nepoužité zálohy, a musí být zásadou, že záloh musí být použito ještě téhož dne. Jinak se stane, že část jednotek je celý den v nečinnosti a nemá z cvičení žádný užitek.

Přijmeme-li předpoklad, že zpráv o nepříteli bude poskrovnou, úkol samostatný a tudíž bez podrobností provedení, budou náměty zpravidla krátké a jednoduché. Úkol, daný veliteli strany, musí mít vždy formu ústního nebo písemného rozkazu nadřízeného velitele, poněvadž každý velitel dostává rozkazy od nadřízeného velitele. Z realistických důvodů je třeba, aby velitel strany takový rozkaz dostal a nikoliv jen úkol v námětu. Je možno připustit, že podřízení velitelé během cvičení pod tlakem času a událostí nevydají vždy vzorný rozkaz a nezáleží na tom ani tolik, avšak rozkaz, přiložený k námětu, mohl být vypracován v klidu a promyšleně a je třeba, aby byl dobrý a instruktivní. Podřízení si berou příklad z takových rozkazů.

Jestliže nemáme pro cvičení jezdeckto a jsme nuceni vyslat dopředu pěší PO., nemůžeme toto jezdeckto suponovat jako souseda, protože ve skutečnosti by toto jezdeckto musilo jít napřed zjednat dotyk a teprve po převzetí dotyku pěchotou by mohlo jít na křídlo. Z takového námětu by podřízení získali špatné poučení o užití jezdeckta v boji a neosvojili by si důležitou zásadu, že napřed je třeba co nejrychleji nalézt nepřítele a již jej nespustit s očí.

Nebo strana funguje jako bočný voj. V tomto případě nelze se spokojit povšechným údajem, že sousední proud pochoduje po té a té ose. Bočný voj právě zajišťuje tento proud a musí v rozkaze dostat přesné údaje o jeho složení a sestavě, kdy vyrazí a jaký má úkol, poněvadž úkolem voje je chránit tento proud a musí přesně vědět, co proud bude dělat.

Výraz „z cvičných důvodů“ nemá v námětech pro meziposádková cvičení místa a je přípustný jen v posádce na cvičišti nebo při cvičeních se značkařem. Ukáže se na příklad, že námět nedává jedné straně dostatek příležitosti k úplnému rozvinutí průzkumu a ředitel cvičení chce tomu „z cvičných důvodů“ pomoci. Tím ovšem skreslí situaci. Právě jako ve válce neprovádí jednotka během jednoho dne všechny způsoby uvedené v Cvičebním řádě, tak i při meziposádkovém cvičení nutno připustit, že se bude provádět jen ta činnost, která odpovídá situaci a že není možné cvičit vše najednou a stůj co stůj.

Náměty cvičení mohou být také podloženy operacemi z válečných dějin. Zajímavé akce z poslední války mohou být přibližně rekonstruovány, jestliže se najde podobný terén. Mimoto mohou být rekonstruovány válečné akce, k nimž v dotčeném cvičném prostoru skutečně došlo. Husitské války, 30letá válka, kurucké války na Slovensku, válka sedmiletá, tažení 1813 na území Čech, 1848 na Slovensku, 1866 v Čechách a na Moravě a tažení 1919 na Slovensku skýtají mnoho episod, které v moderním před-

vedení mohou učinit cvičení zajímavým a poučným pro všechny účastníky a srovnáním dovolí vyvodit poznatky trvalé platnosti pro operace v do-  
tčeném kraji. Rozumí se samo sebou, že nynější výzbroj a bojové pro-  
středky v žádném případě nedovolí držet se historické paralely do všech  
podrobností a není toho ani třeba.

Jednotkám musí velet velitelé v odpovídající hodnosti. Jestliže pěší  
pluk postaví pro cvičení jen jeden prapor, nemůže mu velet velitel pluku  
ani v tom případě, jestliže praporu bude přiděleno dělostřelectvo, jez-  
deckto a tanky. Každý velitel pěchoty nebo jezdeckta musí být schopen  
velet kromě své jednotce ještě i jednotkám jiných zbraní, které ho pod-  
porují. Jestliže eskadrona pro různé služebnosti v posádce může pro cvi-  
čení postavit jen čet, velí této četě velitel čety a velitel eskadrony fun-  
guje jako rozhodčí. Každý velitel má být cvičen pro funkci, kterou má  
v míru, nebo pro nejbližší vyšší funkci, nikdy ne pro nižší funkci, kterou  
nebude nikdy zastávat. Stranám tedy nevelí vždy velitelé posádek, nýbrž  
ti velitelé, jejichž hodnost je úměrná postavené jednotce. Nadřízených ve-  
litelů může být použito jako rozhodčích.

Oblíbené vydávání „disposic“ na počátku cvičení za přítomnosti  
všech důstojníků strany je neskutečné. Velitel strany povolá k sobě jen  
ty důstojníky, kteří mu přímo podléhají, a dá jim rozkaz. Ti zase dají  
potřebné rozkazy svým podřízeným, atd. Normálně jsou při vydávání roz-  
kazů přítomní též rozhodčí.

Jakmile meziposádkové cvičení začne, má se nechat vyběhnouti bez  
dalšího zásahu ředitele cvičení. Výsledek akce obou stran bude záviset  
zcela na úmyslech obou velitelů a na kompetentním výroku rozhodčích na  
místě střetnutí. Uvedl jsem již, že u meziposádkového cvičení není před-  
mětem určitá situace, nýbrž rozhodování velitelů. Proto zasáhne ředitel  
cvičení jen zcela výjimečně, a to buď před samým zahájením cvičení, jest-  
liže zjistí přílišné nedostatky řešení, nebo v průběhu cvičení, jestliže se  
od pokračování ve cvičení nedají již očekávat další poznatky a cvičení se  
stane nezajímavým, nebo konečně jestliže cvičení dostává nežádoucí směr.

Velitele, který s pojatým plánem táhne proti nepříteli, čekají celkem  
tři možnosti. Normálně je pevně odhodlán provádět svůj plán. Musí však  
být připraven využít k svému prospěchu také všech příznivých okolností,  
jestliže se mu nečekaně naskytne. Konečně musí být i schopen vzdát se  
svého původního plánu a vymyslet si rychle nový plán při neúspěchu pů-  
vodního plánu nebo při nepředvídané změně situace.

Z těchto tří možností ve vedení boje je první všeobecná a oblíbená.  
Druhé dvě jsou nesnadné a choulostivé v pojetí i v provedení, a poněvadž  
je nelze vyloučit, je nutno je také cvičit. Taková změna plánu může být  
vyvolána ředitelem cvičení nebo může být i samým předmětem cvičení.

Zásah do průběhu cvičení nemá se nikdy dít prostřednictvím rozhod-  
čích, aby na př. nepustili postupující jednotku přes určitou čáru nebo na-  
řídili ústup jednotce, jejíž situace takové rozhodnutí vylučuje. Taková  
libovůle by byla škodlivá výcviku a vzbudila by roztrpčení u velitelů a  
jednotek. Zásah se musí proto omezit buď na imaginární rozkaz, došlý od  
nadřízeného velitele, který bez ohledu na skutečnou situaci a jen vzhle-  
dem na supponovanou situaci na jiné části fronty nařizuje změnu úkolu,  
nebo na objevení se imaginárního nepřítele v sousedství, který ohrožuje  
pokračování dosavadní akce. Na tyto zásahy musí vojsko reagovat samo  
podle rozhodnutí svých velitelů a za normální činnosti rozhodčích.

Rozhodčí služba sama nevyžaduje velkých příprav a rozhodčí na místě rozhodnou situaci obou protivníků. Všeobecně stačí pro každý oddíl a každou setninu jeden rozhodčí, u velitele strany pak je vrchní rozhodčí, který obvykle dle tam, kde se provádí rozhodná akce. Má po ruce jednoho až dva pomocníky v záloze a vyše je s důležitějšími hlídkami nebo částmi, které nemají sílu rot a nemají tudíž vlastního rozhodčího. Činnost jednotlivých rozhodčích musí být poctivá, neboť v zájmu výcviku a správného průběhu cvičení je třeba, aby rozhodovali o situacích spravedlivě a nedali na sebe působit tím, že jsou příslušníky cvičící jednotky.

K rozpravě stačí povolát jen velitele až do velitelské setniny v to a rozhodčí. Přibrat k rozpravě velitele čet a děle sloužící poddůstojníky je zbytečné, poněvadž rámec rozpravy se zřídka bude dotýkat jejich činnosti. Případné poznámky k jejich činnosti mohou velitelé praporů anebo rot oznámit podřízeným velitelům a poddůstojníkům po návratu do posádky.

Rozpravu vede ředitel cvičení nejlépe sám. Vysvětlí stručně úkoly obou stran, rozhodnutí obou velitelů, průběh cvičení a nakonec řekne stručně své důležitější poznatky. Má-li sám lepší řešení, uvede je a podle okolností se zmíní o jiných možných řešeních.

Chystá-li ředitel cvičení nepříznivou kritiku činnosti některého velitele, je vždy výhodné zvědět ještě před rozpravou důvody pro jeho rozhodnutí. Může se stát, že ředitel cvičení tyto důvody uzná a tím se vyhne možné polemice při rozpravě. Též si vyžádá ještě před rozpravou chybějící informace od rozhodčích.

Je důležité, aby poznámky ředitele cvičení byly poučné a přesvědčivé.

---

Kapitán děl. Ing. Bohuslav Beneš:

## Vliv chemické zbraně na vedení jednotek v poli.

(Pokračování.)

Útočník může ovšem využít bojové schopnosti svých jednotek (neúplně před účinkem yperitu chráněných) v zamořeném terénu ještě po určitou dobu, neboť, jak známo, účinek yperitu na lidský organismus je zpožděný, t. j. projevuje se teprve po určité době a pozvolna. Budou tedy jednotky útočnickovy, alespoň theoreticky, pokud zamoření nebylo ještě zpozorováno, zcela a plně boje schopné. Ale v každé armádě je organizována služba plynových patračů, jejichž ne vždy snadnou úlohou je zjistit v pravý čas rozsah a způsob zamoření terénu a oznámit to vlastním jednotkám (označením zamoření žlutými praporky, žlutým pískem, svítilnami se žlutými skly, nápisy s označením cest, jichž nutno použít, atd.). Je ovšem sporné, zda jednotka zůstane po seznání nebezpečí i nadále ještě morálně pevná a odhodlaná k tomu, aby nesla možné následky požití yperitem. Pro jednotlivce (na př. ležícího v zákopu), jenž o zamoření ví nebo sám na sobě zjistí kapičky yperitu (nebo již přímo fyziologické jeho účinky, t. j. zčervenání a svědění pokožky, které se projevují asi po hodině), pozná tedy, že je zasažen, zraněn, je to jistě velikou trýzní duševní, má-li ještě dále bojovat, neboť i když je doposud ještě v plné bojové síle, je si již přesně vědom toho, že lékařské ošetření bude s každým okamžikem zpoždění zdělovavější. Ostatně již velitelství samo nejlépe ví, že v útoku za podobných okolností může být pokračováno jen